

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

289. An iudex Ecclesiasticus possit punire laicum, qui crimen Sacrilegij
commisit? Et an hæc causa sit misti fori, & detur locus præuentioni? Et an
hoc etiam conueniat non solum in rebus Ecclesiae, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

anno 1591. per Sacram Cardinalium Congregationem testatur Scaccia in casu cuiusdam Clerici, & laici, qui erant inquisiti de violentia illata cuidam mulieri, nam omnes fuerant remissi ad iudicem Ecclesiasticum.

RESOL. CCLXXXVII.

An si laicus delinquat simul cum Clerico, possit puniri à iudice Ecclesiastico, maxime si praueniat? Ex p. 4. tract. 1. Ref. 7.

Que hic est Ref. antecedens, & lege doctrinam alterius Resol. & §. eius annot.

§. 1. **N**egatiuè respondet Pereira de many Regia part. 2. cap. 41. num. 3. & alij penes ipsum, quibus ego addo, præter Doctores quos citavi in 3. part. tract. 1. resol. 1. Ut illum in addit. ad Afflictum de decif. 223. nam. 7. Aymonem consil. 232. lib. 2. Rupelium in forens. instit. lib. 3. cap. 11. Ofalcum de decif. Pe demon. 103. num. 10. & facit pro hac sententia textus in l. si quis uxori, ff. de furtis, ubi in dilectis socius criminis non gaudet priuilegio socij. Et ita hanc opinionem tenet nouissimè Nouarius de elect. fori, sect. 3. quest. 1. num. 28. & alij penes ipsum, quibus etiam addè Thomam Sanchez in opusc. tom. 1. lib. 3. cap. unico, dub. 30. num. 5. & Castrum Palaum tom. 2. disp. unica, punct. 6. n. 11.

2. Sed ego in dicta resol. contrarium docui, & nunc iterum doceo cum docto Iuriconsulto Ioan. Francisco Fagnano in respons. pro cens. Pauli V. part. 3. fol. mibi 85. maxime in casu, quo iudex Ecclesiasticus prauenit in captura, & ita in specie tenet Farinacius q. 8. num. 151. in fin. & Baiardus in addit. ad Clarum quest. 36. num. 50. ubi sic ait. Licet vsu magis receptum esse videatur, quòd laicus cum Clerico infimul delinquens possit à seculari iudice puniri, non tamen à Doctoribus hanc opinionem tenentibus negatur, quin possit etiam à iudice Ecclesiastico, si in captura praueniat. Ita ille. Et quia in dicta resolutione adduxi Scacciam testantem hanc sententiam affirmatiuam fuisse determinatam à sacra Cardinalium Congregatione, & non citavi locum, vltimum est modò illum adducere. Tenet igitur Scaccia hanc sententiam in lib. 1. de iudic. causarum, & c. cap. 11. num. 24. ubi postquam adduxit Doctores negatiuam sententiam docentes, & testantes de consuetudine, ipse tamen sic asserit. Tamen quicquid isti dixerint, ego vidi istam opinionem seruari ex decreto sacre Congregationis, quæ de anno præterito 1591. die 10. Decembris rescripsit Domino Pompeo de Amatis, tunc temporis Commissario ciuitatis Tusculanæ, vt tam Clericos, quàm laicos inquisitos de violentia illata cuidam mulieri remitteret ad iudicem Ecclesiasticum. Sic ille. Et merito, quidem, nam magis dignum trahit ad se minus dignum, vt patet in cap. per tuas, de arbit. capitul. quanto, de iudic. & in l. si communem, ff. de usu cap. & quia causæ continentia didenda non est, ex l. nulli, C. de iudic. & ex cap. 1. de caus. poss. & proprietat. Et hanc sententiam tenet etiam Marianus Socinus in cap. 2. num. 30. de mutuis petition. & consil. 12. num. 19. vol. 1. & vidisse in practica ita fuisse obtentum testatur Bartholomæus Socinus in l. cum senatus, num. 11. ff. de rebus dub. & sequitur Felinus in cap. 1. num. 6. de præsumpt. Parisius consil. 154. num. 1. vol. 4. Riminaldus iunior in l. imperium, num. 83. de iurisdic. omnium iudic. & consil. 202. num. 12. & 39. vol. 21. consil. 251. numero 43. vol. 3. Cardinalis Albanus consil. 13. num. 6. & alij. Vnde non est audiendus M. Anton. Cuechus in instit. maior. lib. 3. tit. 9. num. 16. & notandum est etiam hic obiter cum Scac-

Sup. hoc supra in Ref. 151. §. vlt. ad medium, & in fine Ref. 207. & infra in Ref. 297. 298. & 328. §. 9. ante medium, & inferius in tr. 8. Ref. 9. §. vlt. post medium vers. Non est igitur.

cia loco cit. quòd licet aduersus nostram sententiam videatur facere Bulla Pij IV. die 26. Maij ann. 1569. tamen dicta Bulla fuit correctæ, & redacta ad terminos iuris communis & sacri Concil. Trident. per aliam Bullam Pij V. die 20. Iunij anno 1566.

RESOL. CCLXXXVIII.

An secularis delinquens in Ecclesia possit à iudice Ecclesiastico puniri, quia is, qui in Ecclesia deliquit, sacrilegium commisit quod est crimen mixti fori? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 67.

§. 1. **N**egatiuè respondet nouissimè Antonius Ripol de iurisdic. omni. iud. cap. 1. num. 170. ubi sic ait. Si iudex Ecclesiasticus habet iurisdictionem & territorium in rebus secularium poterit cognoscere de delictis commissis intra Ecclesiam per seculares: si autem talem iurisdictionem non habet, non poterit, quia ad dominum habentem omnem iurisdictionem & imperium in oppido, pertinet cognitio & punitio delinquentis intra Ecclesiam. Ita ille, qui citat Olibanum de iure fisci, cap. 11. à num. 7.

2. Sed his non obstantibus, etiamsi delictum in Ecclesia commissum non sit Ecclesiasticum, sed secularare, & à laicis patratum, adhuc existimo ratione loci, in quo est commissum, sortiri naturam mixti fori, & ideo in tali casu puto secularem iudicem & Ecclesiasticum procedere posse, datur enim locus præuentioni: vnde is delinquentem punire potest, qui in captura prauenit. Ratio est, quia is, qui in Ecclesia delinquit, sacrilegium committit, quod est crimen mixti fori; ergo, & c. sic patet responsio ad rationem quam Ripol adducebat, & ita hanc sententiam docet Farinacius in append. de immunit. Eccles. cap. 16. num. 236. & alij penes ipsum.

Sup. hoc in Ref. supra in tr. 1. Ref. 71. vlt.

Sup. hoc in Ref. supra

RESOL. CCLXXXIX.

An iudex Ecclesiasticus possit punire laicum, qui crimen sacrilegij commisit?

Et an hoc causa sit mixti fori, & detur locus præuentioni?

Et an hoc etiam conueniat non solum in rebus Ecclesie, sed etiam in rebus Clericorum, ita vt laici eorum inuasores coram iudice Ecclesiastico debeant conueniri?

Et an laicus coram iudice Ecclesiastico possit conueniri, si verba iniuriosa aduersus Clericum emisit? Ex p. 1. tract. 2. Ref. 82. alias 81.

§. 1. **H**anc quæstionem pertractat nouissimè Ceuallos in tract. de cognit. per viam violentia, part. 2. q. 59. per totam, & alij penes ipsum, asserentes aliqua, quæ mihi minimè placent.

2. Idèd absolute assero cum Barbosa in suis collect. tom. 2. lib. 5. tit. 23. c. 2. n. 9. & alijs, sacrilegium esse mixti fori: ita vt non minus, sed æquè principaliter de eo aduersus laicum cognoscere possit Ecclesiasticus Iudex, atque secularis, & inter eos locus sit præuentioni, iuxta cap. de foro comp. & in e. cum sit generale, de penit. in 6. Vnde idem Barbosa n. 54. asserit, tenendam esse sententiam eorum, qui docent esse mixti fori, & ad Ecclesiasticum Iudicem trahi posse, nõ solum inuasores reum Ecclesiasticarum, quando per vim eas occupant, verum etiam omnes alios, qui in negotiis cum Ecclesia gestis, eius rebus præiudicant quoquo modo, per fraudem, scilicet, vel aliter contra iustitiam. Quod confirmatur ex alia communi resolutione, Doctorum

Sup. hoc in Ref. supra in tr. 1. Ref. 71. vlt.

Sup. hoc in Ref. supra in tr. 1. Ref. 71. vlt.

De Immunit. Eccles. Resol. CCXC. &c. 245

Doctorem assententium, Ecclesiam laesam in contracto, de cuius nullitate, vel exceptione agitur per in integrum restitutionem, laicos coram Ecclesiastico Iudice posse conveniri. Notandum est etiam, quod supradicta sententia non solum procedit in rebus Ecclesiae, sed etiam in rebus Clericorum; ita ut laici earum inuasores, coram Ecclesiastico Iudice conveniri, & coerceri valeant: quicquid in contrarium afferant Barbofius, Decianus, Pereira, & alij, putantes minime res Clericorum potius privilegio rerum Ecclesiasticarum, neque propter violentiam eis illatam, posse laicos trahi ad Ecclesiasticum Iudicem: quae sunt omnia notanda, ut observat doctus Barbofa loco citato.

3. Et pro fine huius Resol. observandum est, etiam male Cevallos *vbi supra num. 17.* docere, laicum non posse conveniri coram iudice Ecclesiastico, si verba iniuriosa adversus Clericum emisit: nam contrarium docent DD. & inter Hispanos ipsos Ioan. de Hevia in *Curia Philip. part. 3. §. 2. num. 6.* vbi sic asserit: [Conoce tambien el Iuez Ecclesiastico contra legos, que injurian a los Clerigos, y personas Ecclesiasticas, aunque tambien lo puede hazer el leglar.]

RESOL. CCXC.

An iudex Ecclesiasticus possit punire adulterum, vel hoc crimen sit mixti fori? Ex part. 4. tract. 1. Resolut. 16.

§. 1. Negativam sententiam tenet Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 56. num. 11.* quia crimen adulterij saeculare est, ratione materiae & personarum; Absurdum ergo videtur asserere quod ad punitionem criminis saecularis Ecclesia cognoscere possit, alias enim illud idem de furto & homicidio deberet admitti, quo nihil absurdius dici potest; nam Ecclesia in adulterio & similibus solum ad correctionem se intrmittere debet, propter peccatum ratione spiritualis finis, non vero ut vindicet, quia punitio subeedit ad saeculares magistratus spectat. Ita ille.

2. Sed haec opinio est contra communem opinionem Doctorem, & praecipue Canonistarum in *cap. gaudemus de divertijs. Covarruvia part. 2. cap. 7. §. 7. num. ult.* Abbas in *cap. tua, num. 6. de procurat. & in cap. cum sit, de foro competent. num. 14.* Layman in *Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 2. n. 5.* & aliorum assententium adulterium esse crimen mixti fori, tum quia per adulterium peccatur contra matrimonium, quod est vnum de Sacramentis Ecclesiae, & sic aliquo modo peccatur contra Ecclesiam. Quae ratio est cur etiam facilegia in Ecclesiastico foro puniantur, quin imò adulterium continet in se sacrilegium, ut asserit Imperator in *Lquamuis, C. de adulterijs*, ergo, &c. & ideo praeter Doctores citatos hanc sententiam docet Bellettus in *disquis. Cleric. part. 1. tit. de favore Clericorum reali. §. 5. n. 63.* vbi citat Felinum, Archidiaconum, Clarum, & alios.

RESOL. CCXCI.

Quando iudex laicus, & Ecclesiasticus possint cognoscere de crimine adulterij?

Et an de adultero ad poenam sanguinis imponendam solus iudex saecularis sit competens, & quoad alias poenas sit causa mixti fori, & ideo deur locus praeventioni?

Idem dicendum est, si de diuortio, & amissione dotis

Tom. IX.

agatur, vel an in causa diuortij solus iudex Ecclesiasticus sit competens?

Et an, si de sola separatione coniugum ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentum agatur, solus iudex Ecclesiasticus sit competens?

Et quid, quando questio mota est de alimentis praestandis adultera à viro separata? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 87. alias 86.

§. 1. DE hac quaestione agunt Ioan. de Hevia in *sup. hoc in Curia Philippica, q. est. 3. §. 2. num. 20.* Co-Ref. praeventorem, *vers. lafis num. 22.* Suarez de Paz in *praxi tom. 2. pral. 2. num. 32.* Miranda in *ord. iudic. tom. 1. quest. 1. art. 5. concl. 7.* Martha de *irisdic. part. 2. cap. 19.* Vincentius de Franco *decif. 312.* Cevallos *de cognit. per viam violentia, part. 2. quest. 8.* Riccius *part. 5. collect. 1076.* Farin. in *praxi crim. p. 3. q. 99. n. 112 & p. 5. q. 141. n. 2.* Azor. *p. 2. lib. 3. c. 53. q. 2.* & alij.

2. Dico igitur, quod de adulterio ad poenam sanguinis imponendam, solus iudex saecularis est competens, quoad alias vero poenas est mixti fori, & ideo datur locus praeventioni. In causa vero diuortij iudex Ecclesiasticus solus est competens, ad cognoscendum de adulterio. Ita DD. citati, quibus adde Germonium *de sacror. immunit. lib. 3. c. 12. uu. 58.* & Miranda *de ordine iudiciali, q. 1. art. 5. concl. 6.* Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 10. disp. 8. num. 15.* vbi refellit Decium in *conf. 212. n. 2.* & alios assententes, quod si simul agatur de diuortio, & amissione dotis, talis cognitio est mixti fori.

3. Imò, et si de sola coniugum separatione ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentum agatur, solus iudex Ecclesiasticus est competens: quicquid in contrarium asserat Rupellatus *forens. instit. Gallia, lib. 1. c. 25.* Et si quando ageretur de diuortio coram iudice Ecclesiastico, questio alimentorum, & dotis amittenda, tanquam ei accessoria, pertinet ad eundem, secus autem, dum causa principalis veteretur de dote: nam talem cognitionem pertinere ad solum iudicem laicum, existimandum puto.

4. Ex his autem infert Sanchez *n. 17.* quod quaestione mota de alimentis praestandis adultera à viro separata coram iudice saeculari, vitòque excipienti de sufficienti causa diuortij, debet saecularis iudex liri supersedere, donec Ecclesiasticus diuortij quaestionem ditimat. Ita ille, & alij: quae omnia pro praxi sunt valde adnotanda. Sed circa praedicta, & multa alia, in ordine ad praesentem materiam, vide Barbof. *de potest. Episc. p. 3. allegat. 84. per tot.*

RESOL. CCXCII.

An iudex Ecclesiasticus possit punire laicos concubinos?

Et an concubinarus sit crimen mixti fori? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 88. alias 87.

§. 1. Respondeo affirmativè, ut clarè patet ex Concil. Trident. *sess. 24. c. 8.* Aduertendum est tamen, quod dictum Concilium non tollit alias poenas à iure communi vel statutis synodalibus, contra concubinos inflictas, nec alium modum procedendi contra eosdem, inducit nisi velit Ordinarius eos excommunicare: quia tunc forma *d. c. 8.* seruanda est. Et ita fuisse decilum à Sacra Cardinalium Congregatione restatur Armentariz in *Recop. leg. Nauarr. d. 5. tit. 3. leg. vnic. de adulter. n. 9.* & post illum Barbof. in *collect. to. 1. lib. 1. tit. 35. cap. 1. n. 3.* qui *n. 4.* doctè, ut semper solet.

2. Ex his infert, posse Episcopum in prima ad-

X 3

monitione